ANUL VI. No. 21. 8 IUNIŬ 1865

NATURA

JURNAL,

PENTRU PROPAGAREA SCIINȚELOR POSITIVE ÎN ROMANIA.

Redactorĭ: Dr. C. ESSARCU şi Lt. D. ANANESCU.

INSTRUCȚIA SI EDUCAȚIA

Nè se poco io vi dia, da imputar sono;
Chè quanto io posso dar, tutto vi dono.
Ariosto.

Daca pucin vĕ daŭ nu sunt de imputat
Căci cât pot da tot vĕ daŭ.

Vorbind, în celle duoĕ numere precedente, despre Instrucția superióră şi arătând una din lipsele cĕĭ celle maĭ simțite, am făcut pe cititorul serios să înțellégă prin câte grade de instrucție, de educație, de stagiŭ, de noviçiat, de cunoscință practică a lucrurilor trebuie să trécă aceia ce aspiră la periculósa sarcină de a administra affacerile uneĭ țerre, şi la dreptul şi maĭ periculos de a guverna saŭ a dirige pe ómenĭ în societate. Ca compliment la celle ḑise pînă acum punem subt ochi cititorilor noştri rîndurile următóre în care ḑicem câte-va cuvinte asupra uneĭ infirmitățĭ, despre care nu pot a nu vorbi aceia care se ocupă de Educația nóstră națională:

GRANDOMANIA.

Este astăḑĭ constatat că numĕrul alienaților (nebunilor) cresce din ce în ce maĭ mult în tóte țerrile Europeĭ, şi mulțĭ se tem de a vedea şi în țérra nóstră malatiele mentale respândindu-se pe o scară întinsă.

Maĭ multe exemple în adevĕr de nebunie provenită din excesul amoruluĭ de glorie şi de funcțiunĭ înalte, (*Grandomanie*), precum (dupŏ cum ni se spune) si scrîntirea intelliginței şi semnele de aberrație ce se constată în creeri unor înalțĭ funcționarĭ ce de o dată s'aŭ vĕḑut din nimic în capul scări sociale, par a justifica acéstă temere.

Când un savant cunoscut, Esquirol, ḑice: „Vițiurile societățiĭ măresc numĕrul săracilor şi criminalilor“ exprimă un adevĕr; când însă adaogă: „Progresele civilisațieĭ îmmulțesc numĕrul nebunilor“ se opresce la suprafaça lucrurilor şi este în erróre.

Credem din parte-ne că vițiurile şi excesele civilisațieĭ, iar nu civilisația însa'şĭ trebue acusată şi în vițiurile Educațieĭ trebue să caute cine-va causa rĕuluĭ.

Un organ se imbolnăvesce maĭ lesne când este maĭ des excitat, ostenit, chinuit. Acésta e adevĕrat pentru tóte organele economieĭ, acesta e adevĕrat pentru unul din organele celle maĭ delicate şi celle maĭ complicate: creeri.

Daca exercițiul fortifică organele şi favorisă desvoltarea lor, ostenéla excesivă, excitarea continuă le slăbesc şi le alteră... Aşa, ca să nu luăm alt exmplu de cât creeri, malatiile acestuĭ organ sunt maĭ dese la ómenĭ de cât la femeĭ, în oraşe maĭ mult de cât în sate şi acésta din causă că printre ómenĭ maĭ mult de de cât printre femeĭ, în oraşe maĭ mult de cât în sate se află acelle individe alle căror creerĭ lucréză continuŭ şi continuŭ sunt excitațĭ si ostenițĭ, accelle individe maĭ cu séma cu ambițiĭ vaste şi nesățiόse, care ḑioa şi nóptea îşĭ turmentă organul cu-

getăriĭ pentru a inventa planurĭ, pentru a combina calculaţiĭ, pentru a se consuma în cugetărĭ profunde şi întuncóse...

Când intră cine-va în amărunturĭ, şi studie într'un mod comparativ diversele forme de alienaţiĭ mintale la divesĭ populĭ şi în diversele epoce istorice, constată factul următor: Ideile predominante în acea epocă prin excesul lor contribuiesc puternic a cletina organul cugetării, a sminti pe ómenĭ şi a 'ĭ împinge pe uni pînŏ a 'ĭ face cu totul nebunĭ, pe alţi a'ĭ reduce în acea stare ast-fel în cât Românul să le pótă ḑice: *le lipsesce o dógă.*

Ast-fel spre exemplŭ în timpurile mediane când ideile de religie şi de superstiţie dominaŭ, domina asemenea şi numĕrul nebunilor, *illuminaţĭ, demonomanĭ, posedaţĭ,* şi ceĭ care se înţellegéŭ şi eraŭ în relaţie cu diavolul. Asemenea şi la noĭ unde *Grandomia* a intrat în spiritul şi inima cellor maĭ mulţĭ, am avut şi avem individe care aŭ înnebunit saŭ cărora le lipsesce o dógă, reduşĭ în astă stare prin excesul ideilor ce domină în spiritul ómenilor nostri de a deveni *domnĭ, ministri* saŭ *ómenĭ marĭ.*

Ce trebue să conchidem de aci? Conchidem că există creerĭ slabĭ pe care trebuie să menagem şi să fortificăm; că se află tendinţe predominante într'o societate care nu aştéptă de cât o ocasie ca să se manifeste; că trebue să combatem de timpuriŭ aceste disposiţiĭ saŭ direct saŭ întroducênd în spirite cunoscinţe positive şi variate, pentru a îndrepta juḑiţiul asupra natureĭ lucrurilor, a desvolta raţiunea prin obicĭnuinţa lucrurilor practice şi procedărilor sciinţifice, că nu trebue din contra să excităm şi să exaltăm imaginaţia prin studiĭ întortochiate saŭ exotice (din alte ţerrĭ).

Trebue maĭ cu sémă să ne ferim de a favorisa instinctele celle relle care domină în societate. La noĭ spre exemplu domină vanitatea, amorul propriŭ, dorinţa de a străluci prin distincţiĭ puerile, şi maĭ presus de tóte ardórea de a avea funcţiĭ înalte şi a deveni de o dată ministri şi ómenĭ marĭ.

D'abia eşim din ghióce, ḑicea un scriitor al Românilor, şi vrem a sbura la ministere.

D. FÊTU et Comp. ŞI JURNALUL NATURA.

Am publicat, în numĕrul 18 al *Natureĭ,* un articol scris de onorabilul nostru collaborator D. Stefănescu (profesor de Geologie la Facultatea de sciinţe din Bucurescĭ), în care se vorbia despre lespeḑile de piatră în *mare numĕr* ce se află depuse pe piaça din capul stradeĭ francese. Ca bucurescian şi ca contribuabil D. Stefănescu a creḑut de datoria sa a atrage attenţia Guvernuluĭ asupra prósteĭ qualitâţĭ a acestor pietre, pe care publicul le crede destinate pentru facerea trotoriilor.

Priimim de la D. *Fêtu et Comp.* ce s'a însărcinat cu facerea trotoriilor şi pavarea stradele Mogoşóie şi Francesă, o adresă prin care ne rógă a areta publiculuĭ că acelle lespeḑĭ pe care le a studiat şi analysat D. Stefănescu nu sunt alle salle ci *a vre unuĭ neguţĕtor óre-care.*

Dorim cu sinceritate ca acelle pietre să fie maĭ bine alle *unuĭ neguţător óre care* (de şi nu vrem rĕul nimuluĭ) de cât alle Companieĭ *Fêtu* pe care o consiliem de a nu aduce petrele cu care va face trotoriile stradelor sus numite din acelleaşi localităţĭ de unde le a adus pe alle salle *acel neguţĕtor óre-care.* In acest cas trotoriile vor fi făcute cu o pétră fórte próstă şi peste fórte pucin timp contribuabili Bucurescilor se vor vedea din noŭ expuşĭ a aluneca prin găurile ce nu vor întârḑia a se face pe aceste trotoriĭ.

Terminăm, însciinţând pe D. Fêtu et Comp. că profesorul de Geologie de la Facultatea de sciinţe din Bucurescĭ, când ia pana pentru a scrie despre obiectul specialităţiĭ salle şi a vorbi cititorilor *Natureĭ,* nu póte expune de cât lucrurĭ *seriόse.*

Aţĭ cufundat dar, D. Fêtu et Comp. adresa nóstră cu o altă adresă terminând reclamarea Dumnévóstră prin expresiile următóre:

„Decĭ pentru ca nu cine-va să se înşele a *lua „în serios* celle arătate în menţionatul articol, vĕ rog D-le Redactor, să bine-voiţĭ a da publicităţi, etc... etc. etc.

APICULTURA saŭ EDUCAŢIA ALBINELOR.

Architectura albinelorŭ. — Fagurele, dupŏ cum şcim toţĭ, este resultatul final al industrieĭ albinelor: într'însul se face depositul recoltelor, se clocesc oăle, se nutresc larvele şi se adăpostesc albinele în primele ḑile ale transformaţiuniĭ lor definitive. La început fagurele este compus numaĭ din ceară şi din propolis[1]); însă maĭ pe urmă i se adaogă şi gogoşĭ mătăsóse. Céra este elaborată saŭ făcută în nişce glandule speciale din care trece prin nisce canale în sacĭ ceriferĭ. Aştĭ sacĭ se află situaţĭ între solziĭ abdomenuluĭ (burţi) şi dupŏ voia albineĭ secretă céra sub forma de micĭ lame saŭ foiţe. Când albina voiesce să zidéscă celule saŭ alveole, ia cu labele dinainte foiţe de ceară, le bagă în gură şi le mestică, amestecându-le cu scuipat. Odată mestecate, foiţele de céră sunt transformate într'un fel de panglicuţe cu care albina zidesce alveolele. Când celula e terminată albina intră în intru şi potrivesce păreţiĭ ast-felŭ în câtŭ nu se maĭ póte vedea nicĭ o neregularitate.

Substança din care albinele fac céra este mierea supusă la o mistuire speciale. Când dăm insectelor zaxar, quantitatea de céră produsă este ma mare de cât când le dăm miere, fiind-că astă din urmă substanţă nu este compusă numaĭ din zaxar.

Forma celulelor este a uneĭ prisme exagonale: mărimea lor este aceeaşĭ, afarŏ de celulele bărbaţilor, care sunt puçin maĭ largĭ şi de celulele regale care sunt celle maĭ spaţióse, find-că regina trebuie crescută în tótă comoditatea putinciósă. O celulă regală coprinde de o sută cincĭ-ḑecĭ orĭ maĭ multă céră de câtŭ o celulă ordinară.

Roitul. — În general, prin *Roiŭ* se înţellege o adunătură de albine; însă apicultoriĭ înţelleg prin astă ḑicere reunirea unuĭ numĕr óre-care de albine, avêndŭ în capul lor o Matcă, care se desparţ dintr'un stup şi se duc să se stabiliască în altă parte. Causa roituluĭ nu este âncŏ cunoscută: dupe uni autorĭ ar fi înmulţirea populaţinniĭ; dup' alţiĭ dorinţa Matceĭ de a se depărta de reginele celle tinere, de a evita rivalitatea lor. Causa cea maĭ probabilă este un instinct natural care le îndémnă de a se respândi, de a colonisa.

Înainte de a pleca roiul, se fac óre care pregătirĭ. Cu câte-va ḑile înainte albinele se duc de visitéză scorburile de copacĭ, zidurile, coşurile pustiĭ, ca să vaḑă unde se pot stabili. Când s'a găsit locul de unele din albine, acestea se duc de vestesc pe cele-l-alte şi vin a visita împreună viitórea lor locuinţă. Plecarea se face pe un timp cald şi liniscit de la ḑece ore de diminéţa pînă la patru ore dup' amézĭ. Epoca roituluĭ se schimbă dupŏ temperatură: în ţerrile calde se face în Maiŭ; în localităţile recĭ în Iuniŭ, şi pe munţĭ pe la finele luĭ Iuliŭ.

Plecarea colonieĭ se anunţă prin óre care semne: Regina începe a cânta cu câte-va ḑile înainte; în ḑioa plecăriĭ es albine maĭ puçine din stup de cât în cele-l-alte ḑile; bărbaţiĭ care sunt aşa de leneşĭ, în ḑioa plecăriĭ es toţĭ afară; Matca ocolesce stupul, se plimbă prin tóte colţurile, o mişcare generalĕ se manifestă în tot stupul. Când vine momentul plecăriĭ albinele încep a eşi una câte una şi se află în aer împreună cu Matca. Daca se află vre-un arbore în apropriere, câte-va albine se pun pe cracă; cele-l-alte sosesc şi se acaţă cu labele dinainte unele de altele, ast-fel în cât *formeză o masă considerabilă spînzurată* în aer. În astă stare albinele aşteptă călĕusele care trebuie să le conducă. Dupŏ sosirea călăuselor colonia plécă, şi daca distanţa până la noua locuinţă este prea mare, se maĭ oprescŭ ca să se maĭ repausese.

Cultivatoriĭ carĭ se ocupă cu educaţiunea albinelor pândesc cu mare băgare de sémă momentul roituluĭ şi pregătesc stupi, 'ĭ curăţă şi prind roiul care plécă. Daca roiul se pune pe vre-un mărăcine mic, e destul să se pună stupul d'asupra luĭ şi tótă colonia intră în intru; când însă este agăţată de vre-o ramură de copaciŭ

[1]) Propolis este un fel de materie resinósă pe care o fabrică albinele şi cu care se servă ca să astupe crepaturile fagurilor.

trebuie a pune stupul de desubt şi sgudui ramura; roiul neputând resista cade în stup. Une-orĭ se întêmplă ca roiul să se pune pe un trunchiu de copaciu; în casul acesta trebue a lega cu o funiă stupul d'asupra roiuluĭ şi a goni dup' acésta albinele în întru cu o cârpă aprinsă. Dupe ce s'a prins roiul trebue a astupa stupul la gură cu un sac şi al duce ast-fel la stupăriă, Acolo dupe obiceiŭ se întórce stupul cu gura în jos, puindu'l pe un fund de lemn.

Inemiciĭ albinelor. — Cà tóte vietăţile, albinele şĭ aŭ inemiciĭ lor: active, adunătóre de provisiunĭ pentru iarnă, trebuie să se găséscă fiinţe invidióse şi leneşe care să viiă să le dispute resultatul munceĭ lor.

Inemiciĭ ceĭ maĭ puçinĭ pericoloşĭ sunt următoriĭ

1. Un fel de brósce care vin la uşa stupuluĭ nóptea, încep a face sgomot ca să atragă albinele; când acestea sosesc, animalul înşelător le înghite. Spre a evita astă perdere agricultoruluĭ trebue să'şĭ pue stupiĭ la o înălţime de câte-va palme.

2. Furnicele cărora le place fórte mult mierea şi larvele. Spre a le împedica de a se urca în întru stupilor, trebuie ca piciórele acestora să fie puse în nisce vase pline cu apă.

3. Rîndurelele, care maĭ cu sémă când timpul e noros, vin împregiurul stupilor, prind albinele şi le duc puilor lor. Trebuie a dârâma cuĭburile din pregiurul stupilor.

4. Păiajeniĭ, care prind albinele în pînzele lor, saŭ vin de le mănîncă chiar în întrul stupilor. Trebuie a le rupe casele, şi a'ĭ omorî când 'ĭ putem găsi prin crăpăturile stupilor.

Să arătĕm acum şi inemiciĭ de care trebuie a se teme maĭ mult.

1. Vespele. Aceste insecte sunt uni din inemiciĭ ceĭ maĭ neîmpăcaţi aĭ albinelor, intră în stupĭ, mănîncă merea şi omóră albinele.

Trebue a prăpădi toţi faguriĭ de vespe din podurile caselor şi din găurile unde se află. În California sêlbaticiĭ ca să pótă găsi cuiburile vespelor, prind câte-va, le légă cu fir de bumbac şi le urmézä pînă la cuiburĭ.

2. Gărgăuniĭ. Aste insecte locuisec în copacĭ găunoşĭ; ca şi vespele păzesc albinele, le prind şi le mănîncă. Miđlocul cel maĭ sigur pentru a'ĭ distruge este de a afuma scorbura unde 'şĭ aŭ locuinţa cu puciósă aprinsă, saŭ de a aprinde focul în întru scorbureĭ.

3. Şórecĭĭ şi nevăstuicile. Aceste animale întru în stupĭ şi mĕnîncă merea şi céra; miđlocul de a se scăpa de dînsele este de a întinde curse. Un alt miđloc este de a pune stupiĭ pe nisce locurĭ înalte şi pe fundurĭ maĭ late de cât acela al stupuluĭ; şórecile se urcă pe piciórele stupuluĭ, însă nu póte merge pe dedesubtul funduluĭ.

4. Vermiĭ saŭ larvele produse de oăle fluturilor de nópte:

Aceste larve 'şĭ fac galeriĭ în miđloculĭ fagurilor şi consumă o quantitate considerabilă de céră. Aste insecte se înmulţesc fórte lesne şi în pucin inundă tot stupul. Singurul miđloc de a se scăpa de dînsele este de a schimba albinele din stupul atacat, căcĭ e cu neputinţă de a le urmări în galeriile lor.

5. În fine albinele singure se atac între dînsele. Daca se întîmplă ca o albină rătăcită să viiă în alt stup, albinele păzitóre o pipăie şi îndată ce vĕdŭ că e străină o omor. Când un stup n'are destulă provisiune, albinele plécă cu grămada şi năvălesc într'un stup vecin; albinele atacate încep lupta şi în puçin timp se póte vedea o mulţime de cadavre. Astă luptă se întêmplă maĭ cu sémă când se taie stupiĭ; albinele sunt atrase de mirosul miereĭ. Spre a evita lupta trebue ca agricultorul să acopere bine stupul tăiat în timp de câte-va đile.

Une-orĭ albinele vin atuncĭ când vĕd că păzitórele nu sunt la uşa stupuluĭ, intră în întru jefuescŭ, şi plécă numaĭ de cât.

Despre stupărie şi despre stupĭ. — Stupăria este ocolul unde se pun stupiĭ. Alegerea şi dispositiunea acestuĭ local trebuiesc făcute în óre care condiţiunĭ speciale spre a asicura reeşirea stupilor.

Dup' observaţiunile făcute de deosebiţĭ apicultorĭ s'a dovedit că, stupăria trebuie se fie pusă spre răsărit, pentru ca albinele să fie maĭ matinale şi să pótă recolta maĭ bine merea. Când stupiĭ sunt puşĭ spre apus şi când timpul este secetos, insectele es prea târḑiŭ şi găsesc mierea uscată de căldura sóreluĭ, în locŭ de a fi liquidă şi lesne de luat.

Trebuie a evita de a pune stupiĭ aprópe de ziduri şi de garduri, unde se pot aduna şopârlele, şórecĭĭ, păiajeniĭ şi alte lighióne vătĕmĕtóre albinelor. Cât despre loc trebuie a fugi de umeḑélă, căcĭ aburiĭ de apă produc muceḑélă în întrul stupilor, fac mierea apósă şi oţeţită, şi totŭ de o dată sunt vătĕmĕtóre pentru sănĕtatea albinelor.

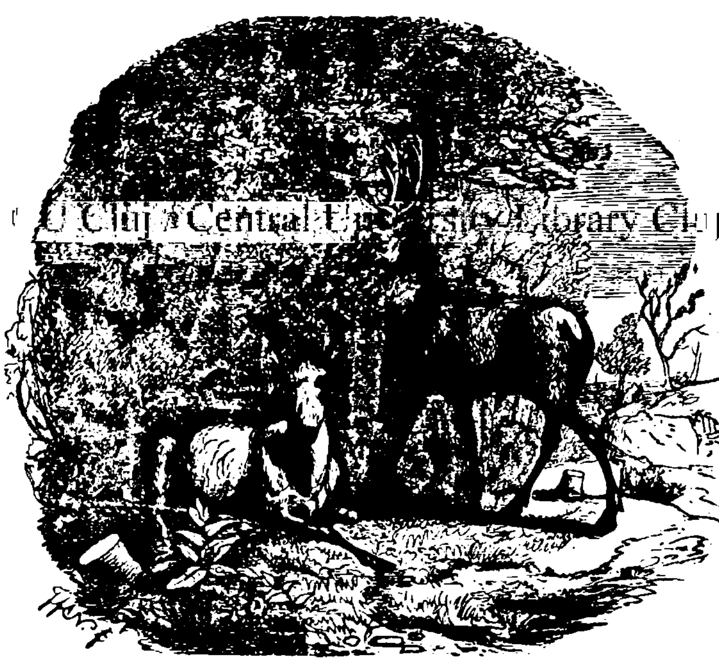
Pentru aceia ce privesce hrana albinelor, trebuie a pune stupiĭ în vecinătatea liveḑilor unde esistă florĭ în abundenţă. Stupiĭ din locurile muntóse daŭ mere multă şi fórte bună, fiind că în acelle situaţiunĭ esistă o mulţime de florĭ. Locurile unde se cultivă rapiţa, rişca, varza, napiĭ şi alte plante, sunt o bună vecinătate pentru stupĭ.

În interesul albinelor şi al producţiuniĭ lor este nepărat ca stupiĭ să fie puşĭ la adăpost, în întrul crîngurilor saŭ sub arborĭ maĭ mult saŭ maĭ puçin depărtaţĭ.

Plantele favorabile pentru producţiunea miereĭ sunt fórte numeróse; numim aci pe celle maĭ însemnate, acestea sunt: reseda, teiul, violetele, cimbrul, livanda, hysopul, macul, arţarul, salcia, plopul, coacăzul, agrişul, cépa, dovlécul, pepenile, rosmarinul şi altele. Cu cât florile sunt maĭ numeróse cu atât recolta mereĭ este maĭ abundentă; şi spre a înlesni aprovisionarea albinelor este bine a şi semăna deosebite plante împregiurul stupărieĭ. Când timpul este reŭ şi albinele nu pot să se depărtese de locuinţele lor, aste plante le prinde fórte bine.

Afară de plante, albinele aŭ trebuinţă şi de apă; pentru a satisface astă necesitate trebue a pune stupiĭ aproape de isvoare saŭ de cursurĭ de apă. Când astă condiţiune nu se póte împlini se póte rĕspândi apă dintr'o butiă pe iarba ce învecinésă stupiĭ.

P. S. Aurelian.

Cerbul nobil.

CERBUL.

"Precum doresce Cerbul isvórele apelor aşa şi sufletul meŭ doresce către tine Dómne.„ [1])

Sublim este acest verset al psalmistuluĭ inspirat, când compară dorinţa ce are cerbul a se adăpa în isvórele apelor limpeḑĭ cu dorinţa ce are sufletul a se adăpa în isvórele verităţilor eterne.

Acest animal este imagina libertăţi, şi într'adevĕr Cerbul este unul dintre animale ce pare a fi creat spre a înfrumuseţa singurătarea selbelor (pădurilor), a anima retragerile celle maĭ pacnice alle grădinilor natureĭ. Forma sa elegantă şi uşóră, talia sveltă, membrele flexibile şi nervóse, capul luĭ împodobit saŭ armat c'un fel de ramure vie ce se re'noesc pe fie-care an; mărimea, uşurinţa, forţa sa, tóte acestea 'l deosebesc de ceĭ-l'alţĭ locuitorĭ aĭ selbelor, şi fiind că este cel maĭ nobil dintre

[1]) David psalm XLII vers 1.

dênşi servă şi la plăcerile celle maĭ nobile alle omuluĭ, la exercițiul vĕnatuluĭ.

Ce pot face maĭ bine ómeni care ne'ncetat sunt osteniţĭ de presenţa cellor-l-alţĭ ómenĭ? Tot-d'auna înconjuraţĭ şi supăraţĭ de mulţime, siliţĭ să se ocupe cu grijĭ şi cu trebĭ streine şi cu atât maĭ genaţĭ cu cât sunt puşĭ maĭ sus; ceĭ marĭ n'ar simţi de cât greutatea mărimeĭ lor, dacă nu s'ar retrage din mulţimea linguşitorilor. Ca să se bucure cineva de sine însu-şĭ, ca să'şĭ aducă aminte în suflet affecţiunile personale, dorinţele secrete, aste sentimente intime, de miĭ de orĭ maĭ preciόse de cât ideile de mărime şi de glorie, omul are trebuinţă de liniste, de singurătate; şi care singurătate maĭ variată, şi maĭ animată decât aceea a vênatuluĭ? ce exerciţiŭ maĭ sănătos pentru corp? ce repaos maĭ plăcut pentru spirit decât vênatul?

Adevĕratele nóstre plăcerĭ consistă în libera întrebuinţare de noĭ înşi-ne, adevĕratele nóstre bunurĭ sunt acellea ce n'i le dă Natura: cerul, pămêntul, câmpiile, liveḑile, pădurile ne înfăcişéḑă bucuria cea maĭ mare şi adevêrata mulţumire. Aşa dar gustul vênatuluĭ, al pescuituluĭ, al grădinăriceĭ şi al apricultureĭ este un gust natural al tuturor.

Cerbiĭ locuiesc în pădurĭ dese şi în general nu se 'nalţă mult pe munţi. Uniĭ trăiesc isolaţĭ, alţi în trupe numerόse, ceĭ d'ântêiŭ se pot domestici pĕnă la un óre-care grad (maĭ cu sémă femelele), dar sunt tot-d'auna fricoşĭ; pe când ceĭ l'alţĭ maĭ lesne se domesticesc. Aceste animale sunt respândite în deosebite ţerrĭ. Elanul şi Renul sunt comunĭ în nordul cellor duoĕ continente; cerbul comun, ciuta şi căpriόra se găsesc numaĭ în Europa şi 'n Asia; alte speciĭ locuiesc în sudul Asieĭ şi al Americeĭ. Forma córnelor lor servă de caracter distinctiv între dênşi şi differinţa ce se observă în privinţa acésta pare că correspunde pênă la un óre-care grad cu distribuţia geographică a acestor animale. Aşa spre ex. córnele prea late şi palmate se vede la cerbiĭ din regiunile septentrionale, acolo unde zăpada acopere plantele cu care trebue să se nutrescă, precum: Lichenu din Islanda; pe când aceia care trăiesc în climele temperate şi care n'aŭ a se servi cu córnele ca să scótă de sub zăpadă păsciunea trebuinciósă, nu pórtă în general de cât córne supţirĭ şi rotunde.

In fie-care primă-vară le cad córnele şi le cresc altele; pare că este nu raport evident între epoca re'noireĭ córnelor şi activitatea periodică a funcţiunilor reproducţieĭ; căcĭ la cerbi, la care epoca amoruluĭ nu este o stare de crisă, córnele persistă maĭ mult d'un an; cerbóica nu pórtă córne.

Ancŏ din luna luĭ Februarie încep bĕtrânii a lepăda maĭ ântêiŭ córnele, şi ceĭ maĭ tinerĭ în Martie, în Aprilie şi chiar în Maiŭ. Atuncĭ toţĭ se ascund prin pădurĭ, de unde nu es de cât dupŏ ce li s'a împodobit capul cu córne noĭ; se scie că în fie-care an se adaogă la córnele lor o ramură maĭ mult, şi nu iaŭ desvoltarea complectă de cât în luna luĭ August. Atuncĭ începe góna lor care ţine aprópe treĭ sĕptĕmânĭ şi care pentru aceste animale este un timp de exaltaţie şi de furie maĭ necreḑută. Cerbul, obicinuit aşa de liniscit şi aşa de sfiicios, atuncĭ se face primejdios chiar pentru ómenĭ; nu maĭ dórme, abia mănincă şi alérgă în tóte părţile prin pădurĭ ce atuncĭ resună de sbieretele luĭ celle marĭ.

Dupŏ epoca amoruluĭ cerbi sunt d'o slăbiciune mare şi se retrag în locurĭ abundente ca să se restaureze; în timpul erneĭ bărbaţi şi femelele se unesc în turme marĭ. Cerbóica pórtă opt lunĭ şi fată în luna luĭ Maiŭ saŭ în Iunie, puiul ce se numesc *faon* o urméḑă tótă vara şi daca se întêmplă să'ĭ gonéscă câniĭ, se presintă ea şi se pune în pericol pentru dênşi; crescerea se face în cincĭ saŭ şése lunĭ şi muma are mare îngrijire de dênşi. Ceĭ vechĭ atribuia acestor animale o viaţă d'o lungime peste mĕsură, dar în realitate eĭ nu trec peste duoĕ-ḑecĭ saŭ duoĕ-ḑecĭ şi cincĭ anĭ.

Tótă viaţa lor o petrec în libertate prin pădurĭ adăpându-se în isvóre recĭ şi limpeḑĭ. Cerbul are vedere bună, odóre (miros) delicată şi ureche excellentă; când voiesce să asculte, ridică capu, îndreptéză urechile şi atuncĭ aude de departe; când ese

într'un crâng saŭ în alt loc pucin mai deschis se opresce ca să privéscă şi să mirôse în tóte părţile. Este d'un naturel simplu, dar curios şi şiret: când 'ĭ fluera saŭ când 'l chiamă dedeparte stă în loc şi privesce cu óre care admiraţie trăsurile, animalele şi ómeni, şi dacă vede că n'aŭ nicĭ arme nicĭ cânĭ urméză drumul lor cu mândrie fărŏ ca să fugă; se pare că ascultă cu plăcere buciumu şi fluerul păstorilor. In general se teme maĭ mult de cânĭ de cât de ómenĭ, mănâncă încet, alege nutrimentul seŭ, şi dupŏ ce a păscut caută să se odihnéscă ca să rumege cu încetu, cu tóte că rumegarea nu se face cu aşa înlesnire ca la bou. Vocea luĭ este cu atât maĭ puternică şi maĭ tremurătóre cu cât este maĭ în vîrstă, cerbóica are vocea maĭ slabă; ea nu răgesce de amor, ci de frică, cerbul răgesce fórte tare în timpul góneĭ. El este atuncĭ atât de uimit în cât nu 'ĭ e frică de nimic, este chiar primejdios la lătrăturile canilor şi se repede cu furie asupra lor; nu bea maĭ nimic érna şi âncŏ maĭ pucin primăvara 'ĭ este destul érba fragedă acoperită cu roă; dar în căldurile şi uscăciunea veri se duce să bea apă la isvóre şi la fôntânĭ şi în timpul góneĭ este aşa de mult încăldit în cât caută aşa pretutindinĭ nu numaĭ ca să 'şĭ potolescă setea ardătóre, dar ca să se scalde şi să 'şĭ recorescă corpul. — Inótă fórte bine şi e maĭ uşor atuncĭ de cât orĭ când şi strebate cu înlesnire rîurĭ marĭ; pretind âncŏ uni că attraşĭ de odórea cerbóicelor cerbiĭ se aruncă în mare în timpul góneĭ şi trec dintr'o insulă în alta la distanţe de maĭ multe leghe, sar âncŏ cu repeḑiciune gardurĭ de câte un stînjen de înalte.

Mare este puterea instinctuluĭ propagaţiuneĭ! Nutrimentul lor este differit dupŏ timpurĭ; tómna, dupŏ gónă caută muguri arborilor verḑĭ, foile şi florile mărăcinilor etc; érna când ninge, jupóie arbori şi se nutresc cu cóje, cu muschĭ etc. şi când se încălḑesce se duc să pască prin grâne. La începutul primăveri caută florĭ de plop, de salcie, de alun, mugurĭ de corn etc; vara aŭ să'şĭ alégă, dar preferă bóbele de secară şi lemnul arborilor micĭ. Carnea faonuluĭ este bună de mâncat, a cerbóiceĭ ş'a juneluĭ cerb nu este tocmaĭ rea, dar a cerbilor are un gust neplăcut. — Pelea cerbuluĭ se întrebuinţéză la facerea teletinelor moĭ şi ţepene, din córnele lor se fac plăsele la cuţine, cutiĭ micĭ şi altele.

Cerbul este un mammifer din ordinul rumegătórelor împreună cu boul, capra, óia: animale domestice din care omul trage o mulţime de folóse. *A*

CEVA DESPRE PARFUMURĬ.

Parfumăria jócă un rol însemnat în industria modernă. Origina eĭ se urcă la cea maĭ depărtată antiquitate; aşa spre ex. se găsesce la Israeliţi, la Chinesi şi chiar la Schiţi, alle căror femeĭ, dupŏ cum spune Herodot, pisaŭ p'o pétră lemn de cyparos, de cedru şi tămâie ca să facă o pastă ce le servea a'şĭ unge figura şi membrele. Egyptenii aveaŭ obiceiŭ d'a înveli momiile lor cu aromate, şi mithologia grecilor atribuia nemuritorilor, invenţia şi obiceiul parfumurilor. În secolul al 4-lea înainte de Christ, luxul parfumurilor ajunsese într'un grad aşa de mare în cât întreceape cel de astăḑĭ. „Ca să se parfume cine-va, ḑice un poet, vorbind d'un om de modă, nu muia degetele sale în albatru, obiceiŭ commun în timpi trecuţi, ci da drumu la patru porumbeĭ muiaţĭ în esenţe differite, fie-care purtând un parfum particular deosebit de celle-l'alte; eĭ planaŭ în aer şi din aripile lor umede făcea să ploă parfumul pe rochile şi vestmintele lor chiar eŭ, să nu fiţĭ prea geloşĭ, vorbesce poetu, am fost udat cu esenţă de violet."

La romanĭ era acellaşĭ obiceiŭ, saŭ maĭ bine acellaşĭ abus de parfumŭ, spre ex. la ceremonia funebră a soçieĭ salle Poppea, Neron a aprins pe rug maĭ multă tămâie decât nu produce Arabia într'un an.

Dar să venim în epoce maĭ moderne, în Anglia în al 15-lea an al regnuluĭ Elisabethi, când Eduard de Vere, contele de Oxford întorcêndu-se din Italia, aduse nisce mănuşĭ, o haĭnă de pele par-

fumată și deosebite alte noutăți Într'acest an chiar, dice un cronicar, regina a avut o pereche de mânuși parfumate și Elisabetha era așa de fericită de astă nouĕ podóbă în cât 'și-a scos portretu cu mănuși,în mănĭ. Dup' aceea îndată esențéle de orĭ ce natură se 'nmulțiră și deveniră la modă. D. Reveil citéză în privința acésta un act fórte curios din parlamentul Anglieĭ coprindênd celle următóre: Tóte femeile de orĭ ce etate, de orĭ ce rang, profesie saŭ condiție, vergină, măritată saŭ văduvă care de la data accetuĭ act, va încela, va amăgi și va trage la maritagiŭ pe vre unul din supuși majestăți salle prin parfumurĭ, prin pĕr strein, creponurĭ de Spania, corsete de oțel, panere, pantofĭ cu toc și șoldurĭ false, va fi supusă la pedépsa prevĕdută prin legea actuală în vigóre în contra vrăjitorieĭ și alte manopere, și maritagiul se va declara de anulat. . . Romani fusseseră tributarĭ aĭ Galilor pentru parfumărie și ceĭ maĭ mulțĭ artiștĭ din Roma eraŭ Galĭ. Tradițiunile nu s'aŭ perdut: Grigorie de Tours vorbesce de arta cu care Clotilda, Brunehalta și Galsuinda înălțaŭ strelucirea frumuseţeĭ lor prin parfumuri Printre darurile ce Haroun-al-Raschid trimite luĭ Carol cel mare, figuréză și parfumurĭ; cruciatele adusseră în Europa essențe nuoĭ al căror numĕr crescu prin descoperirea Americeĭ.

Sub ducii de Valois, obiceiul parfumuluĭ mergea până la abus în Francia. Un *autor* engles D. Piesse vorbind de parfumurĭ începe a expune theoria odórelor, face un tabloŭ de volatilitatea lor, însemnéză proprietățile lor optice și forméză o adevĕrată gammă musicală, în care sunt aședate în posiția correspundĕtóre effectuluĭ lor asupra simțurilor. Se scie cum ceĭ vechi dupŏ baie aveaŭ obiceiŭ să-'șĭ ungê corpul cu arome; eĭ priveaŭ parfumurile nu numaĭ ca un homagiŭ cuviincios Deilor, dar ăncŏ un semn de presenta lor. La poețĭ Divinitățile nu se manifestaŭ nicĭ o dată fără să anuncie apparițiunea lor, respândind împrejurul lor odóre de ambrosie Orĭ cum va fi parfumurile tarĭ exită simțurile si sunt vătĕmătóre, celle slabe și plăcute sunt tolerate numaĭ dómnelor.

A.

FECUNDAȚIA ARTIFICIALĂ.

O THEORIE ÎNDRĂSNÉȚĂ.

De cât-va timp un învățat profesor din Franța D. Coste se ocupă cu multă ardóre de un subiect ce interesă fórte mult atât sciința cât și îmbunătățirile alimentațieĭ publice. Acest subiect este fecundația artificială a animalelor. De mult timp și de mulțĭ se scie că ouĕle de găină se pot incuba (cloci) fărŏ intervenția găineĭ, și se pot scóte pui fărŏ cloșcă. D. Coste a aplicat aceste noțiunĭ și asupra altor animale, precum: pesci și maĭ cu sémă stridiile. Milióne de stridiĭ se cresc și se înmulțesc astădĭ pe cóstele Normandieĭ (Franța) în canalul Lamanch, grație ajutórelor ce sciința a adus acesteĭ ramurĭ de commerciŭ și industriă ce a devenit immensă.

Dar iată o theorie fórte îndrăsnéță, emisă de un savant din Geneva (Thuzy), theorie care face mult sgomot în sciință In virtutea acesteĭ theoriĭ ar fi cu putință ca dupŏ voie, să pótă cine-va face pe un animal să producă pui masculĭ saŭ pui femelle.

Să nu se mire cititori noștri de o asemenea idee. Grație immenselor progrese ce face în fiecare di sciința, nu este fórte temerariŭ de a dice că va veni o di în care theoria despre care vórbim se va justifica prin facte și experiențe numeróse.

D. Coste, care a presintat asupra acesteĭ questiĭ un interesant memoriŭ Academieĭ de sciințe din Paris, anunță că va întreprinde o serie de încercărĭ și de experințe asupra mammiferilor și animalelor care nu fac de cât nu puiŭ. Nu e de mirare că D. Coste ne va anunța într'o di că a găsit midlocul de a face ca cutare animal (vaca saŭ óia sp. ex.) să nu fete de cât puĭ masculĭ (boĭ și mieĭ), asemenea și pentru alte animale... asemenea póte și pentru·· om. Va fi într'adevĕr o fórte mare și curiósă descoperire aceea, în virtutea căria cutare saŭ cutare căsătorie să pótă avea băețĭ saŭ fete... dupŏ plac!!...

Typographia Națională a luĭ Stephan Rassidescu. Strada Germană, Otelu German No. 2.